

PROGRAMUL
de Dezvoltare a Municipiului Chișinău propus de candidatul la funcția de
Primar General din partea Partidului Național Liberal

Avem o șansă rară. Să profităm de ea, muncind la 9 priorități!

Prioritatea nr.1: Politici urbanistice principiale

Prioritatea nr.2: Actualizarea Planului de Dezvoltare socio-economică a Municipiului.

Prioritatea nr.3. Extinderea pe piața investițională a instituției dezvoltatorului

Prioritatea nr.4: O altă abordare a transportului urban și a comunicațiilor

Prioritatea nr.5: Mediul ambiant

Prioritatea nr.6: Modernizarea habitatului suburban

Prioritatea nr.7: Managementul și politica decizională în Primărie

Prioritatea nr.8: Politici sociale

Prioritatea nr.9: Atragerea investițiilor (coloana vertebrală a economiei) printr-un Plan Marshall și conversiunea remitențelor!

În municipiul Chișinău domină **haosul urbanistic, presiunea insuportabilă a transportului asupra mediului urban și dezmățul infracțional**, care ne provoacă dezamăgire și amărăciune. Dar trebuie să folosim **șansa de revenire la normalitate**. Care sunt așteptările cetățenilor?

- înlăturarea problemelor menționate
- funcționarii publici să nu fie corupți și să servească onest cetățeanul.

PROPUNEM proiecte și măsuri prioritare de modernizare și dezvoltare durabilă a Municipiului:

Prioritatea nr.1: Politici urbanistici principiale

- corectarea Planului Urbanistic General (PUG), aducându-l – pentru partea istorică centrală a orașului – la statutul de zonă protejată de categorie națională. Planul va avea statut de Constituție /Biblie a Municipiului;
- elaborarea PUZ și PUD pentru localitățile afiliate Municipiului;
- stabilirea zonelor protejate cu mai multe spații publice libere de comerț și automobile, în care oamenii să poată comunica și interacționa;

- stoparea distrugerii spațiilor verzi și plantarea de noi spații pentru recrearea locuitorilor, în special a bătrânilor și a copiilor;
- cercetarea și valorificarea patrimoniului arhitectural;
- amenajarea spațiilor subterane;
- amenajarea spațiilor suburbane;
- precizarea regimurilor de construire – aliniamente; înălțime; procentul de ocupare a teritoriului (POT) și coeficientul de utilizare a terenului (CUT);
- stabilirea de reglementări ale aspectului exterior al construcțiilor;
- revizuirea sistemelor de organizare structurală a transportului, drumurilor și a nodurilor;
- prioritizarea infrastructurii tehnico-edilitare (ansamblul sistemelor publice de furnizare/prestare a serviciilor de utilitati publice);
- digitalizarea serviciilor oferite de Primărie și acordarea lor de la distanță;
- crearea unor instrumente eficiente de asistare a deciziilor administrației municipale.

Miza: se vor crea obstacole în calea corupției de orice gen, a demolărilor și construcțiilor neautorizate, a extinderii haosului urbanistic.

Prioritatea nr.2: Actualizarea Planului de Dezvoltare socio-economică a Municipiului.

- substituirea paradigmei: de la consum și remitențe investițional nevalorificate – la valorificarea corectă a resurselor renovabile (capital, oameni și pământ);
- stimularea competitivității pentru o economie inovativă și sustenabilă, ridicarea bunăstării și calității vieții, cu protecția mediului și cu eficiență energetică;
- coparticiparea, cu aport organizațional și financiar, la construcția șoselei auto de centură în jurul Chișinăului (proiect de anvergură al unui fost Minister al Transporturilor în valoare de 200 milioane euro);
- restaurarea – în baza Planului Urbanistic Zonal (PUZ) – a Centrului istoric (în 10 ani);
- formarea unui Consiliu Consultativ al Primăriei din reprezentanții ai Societății Civile care să expertizeze și avizeze proiectele de construcție, inclusiv amplasarea unităților industriale și de comerț (gherete, terase, curți, parcări, stații PECO, hale de producție etc.) – ca un prim-filtru de epurare a proiectelor neconforme Conceptului de Dezvoltare și Planurilor Urbanistice;
- crearea, pe bază de voluntariat, a Gărzii Urbanistice (se cunosc peste 2000 de construcții ilegale);

- restabilirea spațiilor verzi pierdute în ultimii ani (peste 300 din totalul de 3500 ha).

Miza: se vor implica în procesul decizional, în asigurarea transparenței și a respectării Legii societatea civilă, locuitorii Municipiului.

Prioritatea nr.3. Extinderea pe piața investițională a instituției dezvoltatorului

- practica europeană “fee-development”, cu implicarea unor echipe competente pe întreg palierul problemelor investiționale de dezvoltare, ce vor elimina schemele de excrocherii în construcția blocurilor rezidențiale pe seama investitorilor particulari – viitorii proprietari de locuințe;
- îmbunătățirea Programului de construcție a locuințelor sociale (la preț < 300 EURO/M²) – „PRIMA CASĂ”;
- crearea unui Fond de Susținere a Dezvoltării construcțiilor locative pentru familiile tinere, cu pregătirea și comercializarea la licitație a terenurilor de construcție, dotate cu infrastructură – cu garantarea de răscumpărare a 25 % din fondul de locuințe construit, dacă vor corespunde standardelor „locuința clasa-econom”.

Miza: tranziția sistemului investițional spre practica europeană, în beneficiul populației, al investitorilor și al Primăriei; stoparea componentei infracționale, ridicarea nivelului calității în construcții.

Prioritatea nr.4: O altă abordare a transportului urban și a comunicațiilor

Extinderea rapidă a zonelor periferice și creșterea mobilității populației ce se deplasează cu unitățile personale de transport și autobuzele de rută înseamnă, în perioada de tranziție, o mai mare solicitare pentru partea centrală, istorică a urbei, unde dezvoltarea infrastructurii rutiere este îngreuită. Direcția de dezvoltare a rețelei stradale devine descongestionarea centrului de tranzit și limitarea treptată a transportului rutier în partea istorică a orașului.

Direcțiile prioritare de modernizare/dezvoltare (Master-Plan) în domeniu:

- rețelele transportului public urban și suburban să se proiecteze și să se dezvolte ca un sistem integrat;
- introducerea transportului rapid, cu o viteză de comunicare de 25-45 km/oră, prin sistemul de Bus Rapid (cu substituirea treptată a microbuzelor de rută);
- o infrastructură rutieră cu parcaje auto, prin implementarea tehnologiei germane a „parcărilor ECO” sub formă de gazoane verzi; în microraiioane pot fi parcări mecanizate multietajate ș.a.;

- piste pentru bicicliști, unite într-o rețea de piste ca transport alternativ pe distanțe mici și medii, ce ar diminua presiunea pe transport public și pe mediu. Obiectivele rutiere reabilite și cele noi să prevadă piste trasate pentru bicicliști pe carosabil. Unde dimensiunile nu permit – pe trotuare;
- extinderea rețelei de troleibuze, cu stații-terminus lângă șoseaua de centură, ce va fi construită prioritar;
- reamplasarea Garii Auto din Centrul orașului (în zona râului Bîc, str. Muncești ori în alte locuri. Piața Centrală să rămână o piață agro-alimentară;
- autorizările de construire a obiectivelor și instituțiilor de interes public să fie condiționate cu amenajarea de parcări în limita teritoriului, a proprietății private a beneficiarului /investitorului;
- amenajarea – prin studii de prefezabilitate – a intersecțiilor, cu o perspectiva de două niveluri, a acestora, acum – inadmisibil de puține;
- în cazul creșterii ponderii zonelor rezidențiale exterioare a orașului, acestea să se amplaseze preponderant în zona șoselei de centură din jurul orașului, unde să se creeze puncte de transfer, dotate cu parcări tip P&R (park and ride) pentru a nu admite majorarea traficului pe traseele radiale;
- construcția de străzi și magistrale cu flux continuu după construcția centurii de ocolire;
- alocarea de investiții publice și atragerea celor private în dezvoltarea infrastructurii pietonale, cutrotuare amenajate pentru pietoni, treceri pietonale denivelate/subterane și repararea celor existente, locuri de așezat, rampe pentru cărucioare, stâlpi de delimitare a trotuarelor. Interzicerea parcării automobilelor pe trotuare, prin bariere de protecție, mai ales în sectorul Centru; participarea obligatorie a proprietarilor de imobile la menținerea curățeniei pe spațiile adiacente.
- un Master Plan General al Transportului Urban (HARTA cu PROIECTELE DIN MPGT).

Aceste elemente se vor lua în considerare la elaborarea noului plan urbanistic general (vezi Prioritatea nr.1).

Miza: Abordarea unui principiu nou – “Planificare și dezvoltare durabilă pentru oameni”; îmbunătățirea radicală a mediului urban.

Prioritatea nr.5: Mediul ambiant

- un sistem viabil de management al deșeurilor. Organizarea unei industrii noi de prelucrare/reciclare a deșeurilor, prin care investițiile, mai ușor de accesat,

reclamă sisteme integrate de gestionare a deșeurilor la nivel regional, în paralel cu închiderea depozitelor de deșeuri neconforme;

- finanțarea, din fonduri speciale (naționale și europene), a măsurilor de colectare, sortare, transportare, tratare și depozitare a deșeurilor, combinate cu măsuri de reducere a cantității de deșeuri organice menajere, conform principiilor și practicilor UE în domeniu (Suedia procesează 96% din deșeuri menajere, iar R.Moldova – 1%);
- aplicarea principiului «cine poluează – plătește» — compensarea daunei pricinuite mediului înconjurător și sănătății populației;
- elaborarea unui Master-Plan al Sistemului de Management integrat al deșeurilor solide în întreg Municipiul.
- atragerea de fonduri pentru construcția unei uzine de ultima generație (tehnologia de piroliză la temperaturi ridicate de prelucrare termică a deșeurilor solide, fără poluare); instalarea, la poligonul din Țințăreni, a unei uzine mobile de colectare a biogazului, cu producerea energiei termoelectrice și a unei sere industriale;
- curățirea, cu tehnologii noi, a lacurilor în zonele de agrement. Amenajarea zonelor adiacente prin parteneriat public-privat, reabilitarea și amenajarea albiei râului Bîc;
- un Program pentru parteneriat public-privat: „FAS&CIP” (fațadă-acoperiș-scară și curte-iluminare-parcare), cu reabilitarea termică a fațadelor și modernizarea acoperișurilor, implementarea experienței europene (la Copenhaga dezvoltatorii sunt obligați să execute acoperișuri verzi, ce absorb bioxidul de carbon și apele fluviale, protejează contra razelor ultraviolete ș.a.) la blocurile de locuit și instituțiile publice din municipiu; încurajarea investitorilor pentru proiecte de reabilitare termică a imobilelor din sfera bugetară (proiect-pilot), în perspectivă – și a blocurilor rezidențiale, prin contracte de servicii energetice (ESKO);
- un proiect-pilot de reorientare a dezvoltatorilor de la construcția blocurilor noi spre modernizarea blocurilor de locuit vechi;
- amenajarea/reabilitarea curților de cartier – a căilor de acces, a locurilor de colectare a gunoiului, a spațiilor verzi, a locurilor de odihnă, a terenurilor de joacă pentru copii;
- construcția, prin parteneriat public-privat, a parcărilor verzi-eco (experiența germană) pe terenuri adiacente imobilelor publice și agenților economici;
- promovarea conceptului de Dezvoltare Durabilă/proiect de țară, în baza unui proiect-pilot, public-privat: Clusterul „SinProiectInvest-EV” (structura organizatorică a clusterului se anexează).

Miza: Schimbarea viziunilor asupra calității vieții și stării mediului înconjurător, aderarea la trendul global de dezvoltare durabilă – „Economia Verde”. Impactul va avea și încărcătură educațională.

Prioritatea nr.6: Modernizarea habitatului suburban

- consultări săptămânale cu primarii localităților afiliate Municipiului pe problemele din Program;
- implementarea a cinci proiecte-pilot de dezvoltare durabilă – modernizarea localităților suburbane, menite să genereze o nouă piață BIO, substituind importul masiv de produse alimentare pe piața Municipiului.

Măsurile de bază ale acestui mega-proiect:

- organizarea unei agriculturi ecologice performante în comunele municipiului, pe suprafețe mici și medii, prin modernizarea tehnologică, management durabil al solului și schimbarea paradigmei de dezvoltare socio-economică. (Conceptul de proiect „Schimbarea paradigmei de dezvoltare socio-economică a R. Moldova, Consiliul Unirii, 2012”). Această tendință și șansă pentru R.Moldova în context european vine ca un DAR de la Dumnezeu;
- implementarea în școli/licee la sate, a proiectului „formarea tânărul fermier”, popularizând conceptul : ”Fiecărui liceu – un grup (cluster) de mini-ferme ecologice de excelență” (concept de proiect elaborat de Consiliul Unirii);
- amenajarea piețelor agro-alimentare cu un comerț civilizată în interesul consumatorului și al producătorului;
- promovarea agro-turismului prin crearea unui Parc-Eco pe o suprafață totală de 1000–3000 ha, ai cărui rezidenți vor fi structuri de afaceri format „**Eco-Ferma**” cu profil de turism rural „verde” și agricultură ecologică „**Green-PIK**”, asociate în mini-clustere (grupuri) din mini-ferme (eco-ferme tematice). Nucleul structurilor este un proiect inovațional inedit: **Solar bio-vegetal pasiv** (cunoaștem deținători ai licenței de brevet pentru construcție);
- crearea a două centre agroindustriale cu hab-uri în Grătiești și Vadul-lui-Vodă;
- construcția unei stații-pilot de biogaz cu microcentrală termo-electrică cu turbină (în perspectivă, în fiecare localitate din componența Municipiului) ca în Gussing, Austria;
- preluarea experienței Sloveniei cu privire la promovarea investițiilor în dezvoltarea segmentului „energiei verzi” (solare).

Miza: Atragerea investițiilor în economia Municipiului, dezvoltarea agro-turismului eco, crearea locurilor noi de muncă, mărirea atractivității zonelor suburbane și acumularea experienței în schimbarea paradigmei de dezvoltare

socio-economică, pentru replicarea ulterioară pe întreg teritoriul R.Moldova; pentru un viitor brand de „Oraș Verde” (Green City) al Mun.Chișinău, în sensul valorificării celor mai avansate practici adecvate Economiei Verzi.

Prioritatea nr.7: Managementul și politica decizională în Primărie

- toate deciziile importante cu impact major asupra locuitorilor Municipiului se vor lua prin consultări publice, inclusiv referendumuri, ca locuitorii să-și exprime liber opinia despre municipiu, cartier, bloc de locuit; practicarea dialogului continuu cu persoanele cu dizabilități, pentru mai bune condiții de viață, dezvoltând parteneriate cu sistemele lor asociative;
- instituirea **Consiliilor de cartier**, conform spiritului Legii despre Administrația Publică Locală – „aproprierea procesului decizional și a serviciilor de cetățeni”. Propunerile Consiliilor vor fi discutate în structurile Primăriei;
- introducerea în managementul Primăriei a modelului propus de renumitul savant român Florin Colceag – „**Policy Making!**” – o echipă din cei mai buni specialiști într-un domeniu vor fi plasați în structurile Primăriei, pentru a da continuitate programelor, indiferent de primarul sau fracțiunea ce succede la administrare;
- o echipă de studenți de la drept vor analiza contractele de licitație și darea în chirie a bunurilor municipale. Studenții vor căpăta o bună practică, iar Primăria – o evaluare cu costuri mici a contractelor. Ulterior, juriștii Primăriei se vor ocupa de rezilierea contractelor dubioase;
- PNL a propus, primul, în anul 2007, Serviciul unic de apeluri de urgență 112, ce se implementează din acest an. Se va moderniza sistemul informatic și informațional, pentru a asigura circulația informațiilor în cadrul primăriei, asigurând transparența acțiunilor și investițiilor primăriei. Extinderea standardului e-guvernare;
- pentru a atrage investiții, se va crea un **Centru de scriere proiecte** (în componența Direcției

Patrimoniul municipal Chișinău), pentru a nu rata oportunități de dezvoltare precum atragerea fondurilor europene, a partenerilor de dezvoltare, din SUA);

- evaluarea patrimoniului public municipal, cu rezultatele făcute publice. Înstrăinarea se va produce, în caz de necesitate argumentată, prin licitații deschise, ca bugetul municipal să câștige din vânzări;
- expertizarea structurii funcționale a Primăriei, cu optimizarea funcțiilor; a structurilor, adecvat dezideratelor și priorităților ce le stau în sarcină, cu precădere gestionarea proiectelor;
- înaintarea unor proiecte de decizii Consiliului Municipal;

- formarea unui grup de expertiză din specialiști care vor face studii de impact și de analiză a nevoilor, menite să împiedice apariția de decizii abuzive sau aberante;
- restabilirea monumentului sacru al demnității națiunii române – “**TURNUL DEZROBIRII BASARABIEI**”, monument de valoare arhitecturală de neestimat, cu încărcătură spirituală necesară unității naționale, șters de pe fața pământului de Armata Sovietică în anul 1944;
- amenajarea în Grădina Publică „Ștefan cel Mare” în format de spațiu deschis a unui mini-teatru de recital de poezie și muzică patriotică - „**La sfat cu M. Eminescu**”;
- atribuirea **Bulevardului** Moscovei a denumirii „**Dumitu Matcovschi**”, în memoria marelui poet și scriitor național;
- pentru stabilirea impozitelor pe proprietate mai mare de 1,5 milioane de lei, pentru persoane fizice până la **4%** din valoarea proprietății (exemplul Singapore, Albania);
- crearea unui Fond de protecție socială a categoriei de pensionari cu pensia mai mică de 1500 lei (un supliment la pensie de 200-500 lei; compensare la facturile pentru energia termică 50% etc.).

Miza: aplicarea unui management bazat pe priorități; ridicarea nivelului de încredere a populației în instituția primăriei, începând de la cartier.

Prioritatea nr.8: Politici sociale

Scopul și misiunea de bază al Administrației Publice Locale este prestarea serviciilor publice de calitate pentru cetățeni. Funcționarul public, prin definiție, **servește cetățeanul**. Acest postulat va fi în atenția permanentă a Primarului și impus funcționarului primăriei. Sloganul „Servim în fiecare zi cu dăruire și onestitate cetățeanul” va fi chintesența relației Primărie–Cetățean.

Proiectele enumerate în continuare necesită un volum impunător de investiții (sute de **milioane de EURO**). Iată-le:

- Educația, Sănătatea și Cultura – petrele de temelie ale unei Națiuni. Ținem cont de axioma: progresul economic atrage după sine și progresul social! Pe agenda priorităților Primăriei vor fi în permanență politicile specifice pentru pensionari, persoane cu dizabilități, tineret, elitele societății, familiile cu mulți copii și alte categorii defavorizate. Pentru fiecare din aceste categorii vor fi inițiate programe de susținere și ajutorare. O sursă financiară de susținere va fi un Fond de solidaritate, alimentat și din acumularea amenzilor pentru încălcarea legilor, deciziilor și din comiterea infracțiunilor pe teritoriul municipiului;

- implementarea programelor “Laptele și cornul” și ”Detox Pro” – programe de detoxifiere cu sucuri naturale presate la rece, lapte de nuci. Alimente proaspete, gustoase și sănătoase în fiecare zi pentru copii, în școli și grădinițe (**Programul de încurajare a consumului de fructe și legume în școli și Programul “Lapte și corn” (implementate la nivel național în România, conform legislației europene începând cu anul școlar 2017-2018, asigură participarea României la Programul pentru școli al UE în perioada 2017-2023 și semnifică un Program pentru școli cu două componente – distribuirea de fructe/legume proaspete și lapte natural de consum/produse lactate fără adaos de lapte praf)**);
 - instalarea în toate școlile, grădinițele de copii și instituțiile medicale a sistemelor de ventilație cu recuperare de căldură;
 - formarea în mediul social al convingerii că viitorul aparține societăților bazate pe cunoștințe!, iar cunoștințele pot fi atribuite prin educație. Din aceste considerente, viitorul statului este asociat direct cu tineretul. Educația va ocupa un rol important în strategia de dezvoltare, fiind stimulată și motivată pozitiv pe diverse căi; Asigurarea condițiilor de creare a locurilor de muncă pentru tineret și a înaintării ofertei de case sociale ieftine (vezi Prioritatea nr.1); dezvoltarea antreprenoriatului în mediul tineretului; vom opta pentru transferul de expertiză din UE / România în soluționarea problemei șomajului în rândurile tineretului;
 - utilizarea fără compromisuri a măsurilor legale coercitive și de constrângeri față de factorul infracțional, antisocial și imoral. Primăria, prin intermediul poliției și a altor organe coercitive municipale, va asigura și va duce răspunderea pentru liniștea și siguranța cetățenilor;
 - în politica de cadre/specialiști vom aplica principiul **selectării corecte (prin concurs) + formarea profesională continuă + politica socială flexibilă =**
Prioritatea nr.9: Atragerea investițiilor (coloana vertebrală a economiei) printr-un Plan Marshall și conversiunea remitențelor!
 - Vom promova dezideratul național de aderare la UE – (obiectiv național), utilizând calea cea mai scurtă, eficientă și puțin costisitoare – „**Reîntregirea și Modernizarea Țării prin implementarea unui Plan Marshall: România – Republica Moldova *2018**” (Studiul de caz «PLANUL MARSHALL» România – R. Moldova : argumente, reflecții, concluzii, concept de proiect, 2014, Fundația Turnul Dezrobirii Basarabiei).
- Ce înseamnă pentru R.Moldova UNIREA?**
- calea dezvoltării investiționale (bani pentru agricultură și infrastructură), cu aplicarea principiului „**more for more!**”

- libertate, bunăstare, securitate, respectarea dreptului omului, justiție, Stat Democratic de Drept etc.

Clasa politică de pe ambele maluri ale Prutului va semna un **Pact pentru Modernizare***.

Miza Pactului va fi stabilirea unui modus-vivendi pentru societatea divizată și mobilizarea întregii societăți prin sloganul: „**În UE, prin modernizarea și Reîntregirea României în 2018-2020!**”

Implementarea Planului Marshall poate însemna un efort investițional din partea **României + UE + SUA + alți Parteneri de Dezvoltare + voința politică a elitei din R. Moldova și România ...**

- valorificarea maximă a relațiilor cultural-ecomomice pe axa: **Chișinău-Iași (orașe înfrățite: două inimi gemene)**;
- sursă importantă de investiții (miliarde de EURO) de neneglijat: **atragerea și conversiunea remitențelor în investiții** (inclusiv prin coparticiparea la Planul Marshall). Promovarea valorificării proiectelor investiționale prin aplicarea mecanismului de **CrowdInvesting** (finanțarea populară).

NB: Migrații moldoveni păstrează la ciorapi mai mult de **7 miliarde de EURO!** Viziunea generală în raport cu **DIASPORA** se regăsește în sintagma: “**Aducem DIASPORA acasă!**”, pentru care vor fi create următoarele condiții:

- **O Bancă de Investiții/Dezvoltare cu capital mixt: 50 – statul și 50 – migrații moldoveni interesați;**
- **Crearea, pe aceleași principii, cu participarea României, a unui Fond mutual de Investiții; a Fondului de Garantare a creditelor și a unei Companii de Leasing; a Centrului moldo-român de cooperare în afaceri și investiții. Inițierea unui apel și susținerea pe această cale a participării Diasporei și Guvernelor R.Moldova și României la finanțarea și construcția obiectivului anunțat “ARENA CHIȘINĂU”;**
- **Deschiderea, prin solicitarea ajutorului României și altor parteneri de dezvoltare, a incubatoarelor și a parcurilor agroindustriale, agroturistice și tehnologice (exemplul Israelului);**
- **Asigurarea coparticipării cu o componenta investițională a migraților moldoveni la aplicarea proiectelor în cadrul Planului Marshall;**
- **Descătușarea mediului de afaceri (de monopolism nejustificat, taxe și birocrație exagerate etc.), printr-o fiscalitate prietenoasă și echitabilă (exemple: Albania, Singapore);**

- **Deschiderea la MOLDEXPO din Chișinău a Filialei ROMEXPO.**
Chișinău, mai 2018